

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 22. novembra 1882.

Obseg: Občni zbor kmetijske družbe kranjske dne 15. novembra 1882. — Nekaj o lastnem časniku kmetijske družbe kranjske. — Gospodarske novice. — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Ljubljani. — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja. (Dal.) — Kaj tare kmeta? — Zborovanje društev: „Narodna šola“, „Vdovsko učiteljsko društvo“ in „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani dne 4. in 5. septembra t. l. (Dal.) — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

Program obravnavam, uže 14 dni prej razposlan vsem društvnikom, bil je sledeči:

1. Predsednik odpre zborovanje.
2. Volitev družbenega tajnika.
3. Volitev treh odbornikov v glavni odbor namesto po §. 22. družbenih pravil izstopivših.
4. Poročilo o delovanju glavnega odbora.
5. Predlog družbenega računa za leto 1881. in proračuna za leto 1883. Račun in proračun, katera družbeniki uže v rokah imajo, razpoložena sta v nadrobni razgled v pisarni družbe kmetijske.

6. Poročila in predlogi podružnic in predlogi posameznih družbenikov po propisu §. 19. družbenih pravil. K številki 6. oglašili so se gg. K. Lukman, zastopnik kmetijske družbe kranjske in koroške v železničnem svetu c. k. ministerstva za trgovino, da poroča o svojem tem poslovanju, — E. Kramer z nasveti, kako bi se oživele družbene podružnice k večjemu sodelovanju, nadalje podružnice jeseniška, bohinjska, vipavska, cerkniška in metliška, vse s predlogom, da izda družba lastni kmetijski časnik namesto „Naznanil“, jeseniška in cirčniška tudi predloge gledé oddavanja plemennih bikov in vipavska še z dvema posebnima predlogoma.

Zborovanje pričelo se je okoli $\frac{3}{4}$ 10. ure v navzočnosti c. k. deželne vlade svetnika pl. Fladung-a in deželnega glavarja grofa Gustava Thurna pod predsedstvom predsednikovega namestnika Fr. Josipa Sevnika.

Podpredsednik izreče sklepčnost zborovo ter ga prične z naznanilom, da je družbeni predsednik vsled bolezni zadržan vdeležiti se današnje seje, — nadalje, da je družba po smrti zgubila od zadnjega občnega zbora svojega zaslužnega tajnika dr. Janeza vit. Bleiweis-Trsteniškega, vipavskega dekana in mnogoletnega načelnika vipavske podružnice, gospoda Jurija Grabrijana, ljubljanskega meščana Andreja Maliča in Luka Porento, župnika v bohinjski Srednji vasi in slavnoznanega čebelarja naše dežele. Podpredsednik naprosi zbor vstati v znamenje častnega spomina, kate-rega izjavijo navzoči družbeniki. (Ves zbor vstane.)

Potem naznani podpredsednik, da je več vnanjih kmetijskih družeb naprosilo predsednika barona Wurzbacha, ena odbornika Brusa in ena E. Kramerja, naj jih zastopajo pri občnem zboru. Potem podpredsednik dá besedo odborniku dr. Poklukarju.

Na to se vzdigne dr. Poklukar ter spregovori blizo tako le: „Slavna gospoda! Ko je lansko leto ob tem času zboroval občni zbor družbe kmetijske, pogrešal je uže v svoji sredi tajnika svojega, in le malo dni po tem zgodilo se je, česar smo se vsi bali, da je Bog k sebi poklical velezaslužnega in občeljubljenega tajnika, nepozabljivega dr. Janeza viteza Bleiweis-Trsteniškega! Koliko smo v njem zgubili kmetovalci, naša dežela in ves slovenski narod, pokazalo se je dosti jasno v splošnem žalovanju pri smrti njegovi, kateremu enacega se ne spominja naša dežela. O zaslugah umrlega na polji gospodarskem ali političnem govoriti še kaj, bilo bi pri imenu dr. Bleiweisa odveč, ker vsi navzoči gospodje z našo deželo in vsem našim narodom vred sami predobro poznate neumorno delavnost, spretnost, neustrašljivost in gorečnost združeno z redko modrostjo in ljubeznjivostjo, katere lastnosti so umrlemu pridobile neomejeno zaupanje somišljencev in spoštovanje nasprotnikov. — Omeniti hočem na kratko samo, kako mnogostransko, dolgo in uspešno deloval je rajniki za kmetijstvo naše dežele. Blizo 40 let tajnik kmetijske družbe bil je prijatelj, učenik in svetovalec kmetu v vseh njegovih zadevah. Učil je kmetijstvo z besedo, v „Novicah“ in v dolgi vrsti povzdigi kmetijstva namenjenih knjig. Omenjam le: „Bukve za kmeta“, „Nauk podkovstva“, „Nauk murve in svilo rediti in svilo pridelovati“, „Nauk, kako se pri porodih domače živine ravnati“, „Nauk živinoreje“, „Nauk ogledovanja klavne živine in mesa“ itd. itd. — Pa tudi kot zastopnik kmetijskih občin ljubljanske okolice v našem deželnem zboru stal je zmiraj na čelu onih, ki so branili deželo in kmeta in to ne samo gledé duševnih pravic, ampak izrečno tudi v materialnih vprašanjih. Dr. Bleiweisu gre zasluga razun mnogo družega v prvi vrsti tudi pri tem, da se je oprostila naša dežela neznosnega bremena stroškov za najdence s tem, da se je odpravila najdenišnica. Ne bom govoril dalje; zdelo pa se mi je primerno, da možu, čegar zasluge je po pravici slavila vsa dežela, ves naš narod, čegar zasluge so slavile sosedne dežele, čegar zasluge pripoznal je presvitli cesar z odlikovanjem, da temu možu, 40letnemu tajniku svojemu, zakliče tudi občni zbor kmetijske družbe kranjske: Večni hvaležni spominj dr. Bleiweisu!“

Po teh besedah vzdigne se ves zbor.

Po tem preide zbor k 2. točki dnevnega reda, k volitvi tajnika. Odbornik g. J. Murnik poroča o tej točki, da je glavni odbor razpisal službo tajnikovo, izrednega občnega zbora pa ni sklical v ta namen, ker so za izvrševanje rednega posla zadostovale moči odboru ostale. Vsled razpisa službe tajnikove oglašil se je samo potovalni kmetijski učitelj E. Kramer, ki je svoji prošnji priložil spričevala o odličnih izpitih iz poljedelstva in ima tudi vse druge tajniku potrebne lastnosti. Glavni odbor tedaj predlaga vsled soglasnega sklepa odborovega za dobo prihodnjih 5 let za tajnika izvoliti gosp. E. Kramerja.

Pri volitvi, ki na to sledi, oddanih je bilo 39 glasovnic, katerih 36 je imelo napisano ime „E. Kramer“, ena se je glasila na „L. Robiča“, ena na ime „Kastelic-a“, ena pa je bila prazna; izvoljen je bil tedaj E. Kramer s 36 glasovi.

Na vprašanje predsednikovo: ali izvoljeni sprejme volitev, odgovori ta, da sprejme tajništvo, ako mu bode vlada to privolila, in izreka upanje, da bode družbo zadovoljil. Potem omenja, da se je pri glavnem odboru na podlagi družbenih pravil oglašil, da namerava pri občnem zboru govoriti o tem, kako bi se spodbudilo delovanje družbenih podružnic, da pa po obširnih predmetih, katere ima občni zbor še obravnavati, ni pričakovati, da bi prišel on prej na vrsto, kakor na večer ob 6. uri. Ker mu je pa na tem, da družbi kot izvoljen tajnik razloži svoj program, nasvetuje na podlagi družbenih pravil, da se mu koj podeli beseda.

Na to oglašil se k besedi dr. Poklukar rekoč, da po njegovi misli ne bode treba preminjati vrste dnevnega reda, ker ravno predstoječe volitve zborovanju ne bodo jemale mnogo časa; pa tudi o družbenem poročilu ni pričakovati obširne debate, kar velja tudi za račun in proračun.

Za temi točkami pa ima po dogovoru glavnega odbora prvi besedo gospod K. Lukman, ki namerava o zelo važnih železničnih zadevah kratko poročati; za tem govornikom pa je namenjena koj beseda za gosp. Kramerja.

S tem pojasnilom zadovolijo se vsi, in zbor prestopi k 2. točki dnevnega reda: izvolitvi treh udov glavnega odbora.

Pri glasovanju po listih dobili so: g. J. Jerič 36, g. L. Robič 30, g. J. Murnik 29 glasov, ki so tedaj izvoljeni. Razun teh dobil je dr. Vošnjak 10, Peruzzi 5 glasov. (Dalje prih.)

Nekaj o lastnem časniku kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor kmetijske družbe sklenil je po nasvetu novoizvoljenega tajnika za vzbujenje podružnice poleg mnogo družih predlogov, naj z novim letom počenši družba izdaja namesto naznanil lastni kmetijski list, ter je tajnik predlog skušal vtemeljevati s tem, da naznanila, kakor jih je družba izdajala do zdaj, niso potrebna in brez koristi, nadalje da bode mogoče njemu kot potovalnemu učitelju objavljati svoja predavanja, in konečno je skušal dokazati, da družba more izvršiti njegov predlog brez novih stroškov, ako opusti „naznanila“, in iz vsega tega bilo je jasno, kakor je govornik mnogokrat ponavljal, da to mora biti.

Gosp. Rih. Dolenec podpiral je Kramerjev predlog z naglasovanjem, da mu mora družba skazati zaupanje, da se ne sme ustavljati prošnjam in željam kmetovalcev, katere se že ponavljajo leta in leta, in skuša ugovar-

jati formalnim razlogom gosp. Murnika, ki je dokazal, da predlog ali predlogi, stavljeni po gosp. E. Kramerju, niso bili prav nič vtemeljeni, nekateri celo nerazumljivi in da naj se zato v pretresanje in rešitev izročé glavnemu odboru, kateri naj o tem poroča prihodnjemu glavnemu zboru, ako bi predloga izvršiti ne mogel. — Tudi dr. Poklukar se oglašil ter odločno protestira zoper sodbo mladega tajnika, da družba ni nič storila, sklicevaje se na vse drugačno sodbo vseh preteklih občnih zborov, vse naše dežele in vsega slovenskega ljudstva o delovanji in o zaslugah pokojnega tajnika dr. Bleiweisa za kmetijstvo naše; na kratko povdarja popolno nejasnost dokazovanja Kramerjevega in zavračevaje popolno nerresničnost trditve Dolenčeve, da bi kmetovalci uže leta in leta ponavljali željo po lastnem listu kmetijske družbe, ter konečno naglasuje službeno dolžnost potovalnega učitelja, da z razumnim in dobrim podukom oživlja naše poljedelstvo in podružnice, ker je ravno za to nameščen in plačan.

Na mestu bo tedaj, si utemeljenje predloga nekoliko bolj na drobno ogledati.

Prvo, s čemer „tajnik“ dokazuje potrebo lastnega časnika, je to, da so sedanja „naznanila“ nepotrebna in nekoristna. Ali je razglaševanje, kakoršno določujejo družbena pravila, potrjena po c. kr. vladi, potrebno ali nepotrebno, o tem, mislimo, imajo v prvi vrsti odločevati tisti, kateri so v pravilih to določili, tedaj vsa družba in c. kr. vlada, katera ima pravico in dolžnost, se natanko podučiti o delovanji družbe, kateri se zaupajo visoke, za podporo kmetijstva namenjene svote. — Govornik ni utemeljeval nepotrebnosti „naznanil“, ker bi bil s tem tudi dokazal nepotrebnost posebnega lista.

Dalje je trdil govornik, da so sedanja „naznanila“ nekoristna in sicer zato, ker še le čez leto dni družniki zvedó, kaj se je zgodilo s sklepi občnega zbora.

Da ta ugovor razjasnimo, moramo omeniti prvič to, kar obsegajo „naznanila“, drugič pa, kako je do zdaj kmetijska družba razglašala vse, kar zadeva družbo in družbenike.

Uže pogled v naznanila kaže, da ne obsegajo edino obravnav občnega zbora, temveč vse pomenljivo o delovanji kmetijske družbe celega preteklega leta; naravno je tedaj, da se nahajajo v njih poročila o starejih, pa tudi najnovejih delih družbe. — Celó napak pa bi bilo, tvarino, ki se nahaja v „naznanilih“, primerjati z novicami svetovnimi, katere zanimajo samo, dokler so nove, a potem ne. — Veči del tega, kar družbe storé v povzdigo kmetijstva, zgodi se redno s pomočjo vlade, in se uže zato ne rešuje mahoma. Ako ima pa družba izvršiti kaj nujnega, posluži se enako privatnim osebam telegrafa, osebne pisma ali naznanil, katera se družbenikom osebno določijo, ali časnikov, o katerih sme misliti, da v roke dohajajo večini udov itd.

Morebiti je mislil gosp. govornik, da „naznanila“ tudi zato niso koristna, ker so presuhoparna, obsegajoča samo uradno delovanje glavnega odbora. Pa temu ni tako, ker nezanimivega za kmetovalca ni skoraj nič, o čemer sklepa družba; „naznanila“ pa obsegajo tudi mnogokrat prav zanimive razprave in poročila do c. kr. vlade, in ako bode novi tajnik morebiti spisaval bolj zanimive spise, popravila bi se tudi v „naznanilih“ pomanjkljivost, ako bi jo bil do zdaj morebiti kdo nahajal v njih.

Nam se tedaj dozdeva, da govornik ni ne dokazal nepotrebnosti ne nekoristnosti „naznanil“, še manj pa s tem potrebo lastnega lista.

Ako si ogledamo drugi tajnikov vzrok v dokaz potrebe lastnega lista, „da bode imel kje objavljati svoja

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 29. novembra 1882.

Obseg: Listje v gozdih grabiti ali jih na golo sekati — črna kuga gozdom. — Občni zbor kmetijske družbe kranjske dne 15. novembra 1882. (Dalje.) — Prešičice (stonoge = oniscus asellus) pokončati. — Gospodarske novice. — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja. (Dal.) — Zborovanje društev: „Narodna šola“, „Vdovsko učiteljsko društvo“ in „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani dne 4. in 5. septembra t. l. (Dal.) — Tisočletnica smrti papeža Janeza VIII. 15. decembra 1882. — Obravnave iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Listje v gozdih grabiti

ali jih na golo sekati — črna kuga gozdom.

Vsak kraj, kjer hočemo kaj vspešno sejati ali vsaditi, se mora z mnogovrstnim gnojem gnojiti. Le gozda ni treba gnojiti, ne potrebuje toraj v tem oziru človeške pomoči in zadovoljen je, ako ga človek v miru pušča in ne oropa gnoja, katerega si je sam sebi napravil. Znano je, da se z drevesnih odpadkov, kakor: listja, igel, vej itd. dela sprstenina. Koj pod to sprstenino, posebno po gorah, se nahajajo kamnitna ali peščena tla. Pograbi to sprstenino, kar se zgodi povsod, kodar se listje grabi, slečeš gozdna tla do nazega.

Znan mi je neki hrastovi gozd. Hrasti so bili vsajeni in imajo srednjo starost. Morali bi toraj lepe prirastke imeti. Pa temu ni tako, kajti suhi vršički ti pričajo, da se je temu gozdu gnoj ropal, in res so tla do čistega pometena listja in trave. Hrasti bodo toraj polagoma poginili in celi prostor goli kras postal.

Zakaj imajo zopet po drugih krajih gore toliko večih in manjših strug in so videti, kakor bi bile preorane? Listje se je grabilo, gozd do nazega slekel in drevje pomrlo. Na golem svetu so nalivi struge in strugice napravili. Prišla je deževna ploha, prignala vodo z gorá, veliko kamenja in peska, zasula zdolej se nahajajoče travnike in njive. Če je deževalo več časa, napolnile so se reke in potoki z gorskim peskom, voda izstopila iz strug in poplavlila cele dežele!

Poglej na Tirolsko in Koroško. Tam je zbog golih gorá po večdnevem deževju voda tako silno prihrumela, da je naglo zasula potoke s peskom in odnesla zgradbe. Opustošila je polje in travnike za več let in včinila milijone goldinarjev škode.

Po južnem vremenu topil se je na teh gorah tudi večni sneg in zato je bilo še obilnejše vode, katera je divje v doline planila z visokih gorá.

Če se pomisli, da se je na Tirolskem v prejšnjem in na Koroškem v najnovejšem času pri gozdih veliko grešilo, to je, da so se na golo sekali, listje grabilo itd., so te dežele dosti same krive velikanske nesreče.

Slovenski časopisi kažejo na Gorenjsko in prerokujejo enakih nesreč, kakor so se v omenjenih deželah

prigodile. Komur so ondotni gozdi znani, vé, da so bile one strme gore pred malo časom z gozdi zaraščene. Zdaj postajajo vedno bolj gole.

Kranjsko obrtno društvo *) in soseske po Gorenjskem neusmiljeno z gozdom ravnaajo, kar priča mnogo žag na Savi in Savici in drugih pritokih na novo ustanovljenih in mnogo kopi, kjer se kuha oglje itd.

Merodajnih krogov je toraj sveta dolžnost, **) na te kraje posebno paziti in jih dobro zavarovati. Še se lahko mnogo reši!

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

(Dalje.)

Gosp. L. Robič prevzame potem poročanje o delovanju po navzočim gosp. družbenikom razdeljenjem poročilu o delovanju glavnega odbora za čas od zadnjega občnega zbora, to je, dne 23. novembra 1881. leta do 1. novembra 1882. l. in prečita, deloma tudi pojasnuje marsikatero zanimivejšo točko iz poročila. O teh, posebno kolikor zadevajo sklepe ali želje zadnjega občnega zbora, hočemo posebej poročati nekaj zato, ker so deloma prav zanimive, nekaj pa zato, da se z navajanjem gradiva, katero tako in tako v roke pride gg. družabnikom, naše poročilo o občnem zboru ne razširi preveč.

Ko je končal gosp. Robič, oglasi se k besedi gosp. dr. Poklukar, da nekoliko spregovori o tem, kar je včinił glavni odbor gledé nasveta gospoda Ivana Lapajnetá, vodje meščanske šole v Krškem: naj se pospešuje ustanovljenje okrajnih posojilnic. — Govornik

*) Navadno to društvo prebiralno gospodari po gozdih, to se pravi, tako dolgo debelejšje drevje seka, dokler ga je kaj, potlej pa gole prostore zaklinčka. Potem je tukaj paša prepovedana. Znani so enaki prostori, kateri so uže po 30 in več let zaklinčkani in se naravnim potom niso pomladili. Gozdna postava je v tem oziru jako pomanjkljiva. Če se temu v kratkem v okom ne pride, bodo konečno vsi gozdi obrtne družbe zaklinčkani, to je, goli. Pis.

**) Sicer bode pa ta opomin glas upijočega ostal, kajti slavna vlada slovenskim časopisom ne veruje rada. Žalostno, pa resnično! No, mi storimo svojo dolžnost, da govorimo resnico, odgovorni so drugi! Vred.

omenja, da se je od zadnjega občnega zbora, kakor upamo, v izdatno povzdigo kmetijstva in obrtnijstva našega s pomočjo strokovnjakov in s podporo vlade osnovalo več kmetijskih posojilnic, nekaj pa se jih še snuje, in kolikor se sliši, prav dobro delujejo vse nove posojilnice. Glavnemu odboru zdelo se je prav, gledé posojilnic obrniti se do zastopa one dežele, v kateri so uže najdalj časa take posojilnice, kjer jih je največ in kjer imajo tedaj v tej zadevi največ skušenj; odbor obrnil se je do deželnega odbora českega s prošnjo, naj mu prijazno podá v ta namen potrebnega gradiva. Z dopisom od 9. septembra t. l., št. 25.807 doposlal, je naprošeni deželni odbor dotični predlog svoj do českega deželnega zbora od 17. septembra 1881. l., št. 26.897, z utemeljenjem in načrtom postave zadevajoče „napravo kmetijskih okrajnih posojilnic“, nadalje poročilo za to izvoljenega odbora od 18. oktobra 1881. l. (poročevalec Baerenreither), in konečno dotično potrjeno postavo od 22. marca 1882., št. 6. Govornik omenja, da postava določuje posebno nadzorovanje posojilnic, kaj in kako ravnati z rezervnim zakladom, kaj v slučajih prepirov, kaj, ako bi bili upniki v nevarnosti, škodo trpeti pri slabo oskrbovanih posojilnicah itd. Govornik prečita nekaj stavkov iz dotične postave ter sklepa s predlogom: „Glavnemu odboru se naroča, v tej zadevi došlu mu gradivo, v kolikor se sklada z našimi razmerami, priobčiti in ako bi se potreba pokazala, našemu deželnemu odboru priporočiti predlog primerne postave.“

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Prešičice (stonoge = oniscus asellus),

katerih se mnogo nahaja po vlažnih prostorih, kletih itd., pokončati hitro in zanesljivo, priporoča se sledeče: V flašo vlije se toliko močne pijače (najbolje zeló diščega, gostega in močnega likêrja), da se ž njo vse notranje flašine stene dobro omočijo; tako pripravljena flaša položi se na tla, kjer se omenjen mrčes nahaja, tako, da mu je lahko prilesti v flašo. Duh tekočine hitro privabi prešičice, da jih brez števila prileze v flašo, v kateri omamljene obležé, da se potem pokončajo in tako se jih je prav lahko popolnem znebiti.

Gospodarske novice.

* *Škodljivost plesnjivega kruha.* V nemškem gospodarskem tedniku beremo, da je nekdo opazoval in popisaval celo vrsto nasledkov od vživanja plesnjivega kruha, med drugimi tudi sledeče: Polk huzarjev v Algeriji prejel je kruha, na katerem se je uže 48 ur po peki pokazala črna in rumenkasta plesnoba. Vojaki so kruh izvrgli in vrnili, le posamezni dali so ga nekaj svojim konjim. Pa kmalu potem, ko so konji samo do $\frac{1}{2}$ kile tacega kruha pojedli, opazovala so se pri njih znamenja nevarnega zastrupenja, namreč klanje, omotica, zaspanost itd. Pri mikroskopični preiskavi kruha pokazalo se je, da je bila črna plesnoba *Oscifora nigrans*, druga plesnoba, podobna rumeno-rudečkastim marogam, pa *Oidium aurantiacum*. Če se je kruh prerezal, videti je bilo, da je bila plesnoba uže med moko, tedaj uže moka pokvarjena. Opazovalec trdi, da ste zastrupenje prouzročili obe plesnobi.

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

(Dalje.)

III. Borovniščica.

Ta potok se je premeril do nad tako imenovanega Žitnikovega mlina, 6530 metrov na dolgo.

Kakor kaže podolžni profil, preplavi sedaj najviša voda Ljubljanice vso obširno dolino Borovniščice, in sicer do mosta, ki je v teku ceste od Borovnice do Podpeči. Z znižanjem te najvišje vode bi se izsušenje popolnoma doseglo, ko bi žaga „V logu“ jako neugodno vode ne zajezovala, zaradi česar je sosednji svet močviren.

Zato se mora ta žaga na vsak način odstraniti.

A izključeno bi ne bilo, da bi se na ravno tem mestu ne postavila druga vodna stavba, se ve da z znižanim površjem zgorenje vode, ko bi se ne mislilo na to, da se pozneje porabi vsa voda tega potoka za napajanje zemljišča.

Izkopanje je predlagano tako, da bode imelo novo dno struge od hektom. 5 + 25 dalje širjavo 4—5 metrov in pad 0.0025—0.0005 pri enem metru.

Z znižanjem najvišje vode se bode spodnja zemlja večidel dosegla, in tu bode pač nastopil poprej omenjeni slučaj, da bi se zamogla s pomočjo nizkih nasipov tudi vsa šota odstraniti.

IV. Ižica.

Ižica nastane iz podzemeljskih pritokov v Studencu in ima do svojega izliva v Ljubljanico dolgost 10.408 metrov.

Ta potok je vsled množine vode, vsled svoje lege kot glavni kanal za odtok in zaradi svojih pritokov eden najvažnejših recipijentov ljubljanskega močvirja.

Va-nj se izlivajo: Želimpljica, Strojanova voda in Škofeljski kanal.

Kakor kaže podolžni profil, preplavi Ižica velik del močvirja, kajti sedanja najviša voda Ljubljanice zajezi njeno vodo tako močno, da znaša njen pad pri dolgosti 10.040 metr., to je od mlina grofa Auersperga dalje, samo 1.82 metra.

Tudi tukaj tedaj ni bilo mogoče določiti množine najvišje vode in moral sem delati pri projektiranju padov in širskosti struge edino po svojem praktičnem čutu. V podolžni profil narisana črta prihodnje najvišje vode kaže nam tedaj ono višino vode, ki bode nastala skoraj gotovo po znižanju najvišje vode v Ljubljanici.

Prihodnji pad te najvišje vode bode znašal 2.87 metra, tedaj za kacic 85% več, kakor sedaj.

Novi pad struge se zmanjša pri 1000 metrih od 1.2 na 0.5, med tem ko širskost dna poskoči od 6 na 8 metrov.

Spodnja zemlja se zamore pri tem potoku večidel doseči, samo da se bodo morali zoper povodenj skorej gotovo narediti nizki nasipi, v katere bode treba vzdati na primernih krajih male zatvornice za odpeljavo vode, ki prileze skozi tla; te razmere sem uže poprej omenil.

Pogloblčiti se zamore ta potok samo z iztrebilnimi pripravami (vodotrebniki).

Vspreh tega dela bode tudi velikansk pri tem potoku, ki ima toliko sveta pod seboj.

Na popravilo treh mostov, ki držé čez Ižico, se nisem v proračunih oziral; zgornja dva mostova uže danes nista v posebno dobrem stanu in morala bi se v par

Gospodarske stvari.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

(Dalje.)

K tej točki govori še dalje dr. Vošnjak, kateri povdarja, da so razmere posojilnic na Českem drugačne, kakor pri nas, zato, ker je tam obrtnija velikanska in temu primeren denarni promet; zato ni misliti, da bi bile primerne pri nas posojilnice po izgledu českem. Na dalje pa opozoruje na ministerski ukaz gledé hranilnic, ki jim nalaga podpirati kmetijske posojilnice. Ker pa ni bilo slišati, da bi se ljubljanska hranilnica ravnala po tem ukazu, predlaga: Naj se glavni odbor obrne do vlade, naj ona z vsemi primernimi sredstvi vpliva na hranilnico ljubljansko, da iz svojih zalog kmetijskim posojilnicam daje posojila ali brez obresti ali vsaj za male obresti.

Na to se oglasi k besedi gosp. Murnik, ki opominja, da je vlada uže storila, kar gosp. Vošnjak želi, da pa hranilnica do zdaj ni imela prilike, pokazati, v koliko je je volja ozirati se na omenjeni ministerski ukaz, ker še nobena posojilnica ni prosila takega posojila.

Gospod Hribar pritrjuje temu, naglašá pa, da je za ustanovljenje posojilnic treba spodbuditi za tak posel pripravne osebe; glavna zapreka je strah pred trudom in odgovornostjo, posebno zato, ker je stvar ljudem še premalo znana; zato predlaga dr. Poklukarjevemu predlogu dodatni predlog: naj se glavnemu odboru naroči pospeševati po svojih podružnicah napravo kmetijskih posojilnic.

Gosp. Dežman ugovarja temu predlogu rekoč, da predlogi še niso dosti jasni, in ugovarja tudi, da po pravih kmetijske družbe bi to spadalo v področje njenih podružnic.

Temu ugovarjata gg. Hribar in dr. Poklukar sklicujoč se na pravila sama, po katerih so podružnice in družba sama poklicana kmetijstvo podpirati z vsemi postavnimi sredstvi, tedaj tudi s tem, da pospešuje za kmetijstvo velevažne posojilnice.

Dr. Poklukar odgovarja tudi ugovorom dr. Vošnjaka s tem, da je njegov nasvèt splošen, tako, da glavni odbor vsled sklepa pa tudi brez tega sme ukreniti, kar bi se mu potrebno zdelo, določila česke deželne postave pa obsegajo gledé področja v slučajih slabega gospodarstva v posojilnicah, za slučaje prepirov ali nevarnosti za upnike tako važne določbe, da tudi pri nas ne bo odveč se ozirati na-nje.

Po tem sprejmejo se vsi trije stavljeni predlogi.

Nadalje odobri se družbeni račun za l. 1881. brez ugovora, proračun za l. 1883. pa po kratkem razgovoru.

Gospod dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški predlagal je, naj se sprejme v proračun še 100 gold. za to, da glavni odbor priskrbi nov natis zdaj pošle knjige: „Nauk o ogledavanji klavne živine in mesa“.

S tem predlogom se sicer strinjajo vsi drugi govorniki, Brus, Murnik in dr. Poklukar, toda mislijo, da v ta namen zadostuje samo nalog do glavnega odbora, ne da bi se spreminjale številke proračuna.

Po tem sprejme se tudi predlog tako spremenjen.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Da se jajca ne končajo,

ravnajo Kitajci tako-le: Dobra jajca prevlečejo se z mokro ilovico, katera se na njih hitro posuši, ker lupina mokroto popije. Tako se vrh vsega jajca napravi ilovčast zavoj, ki zrak zadržuje od jajca in tudi jajca, ki se v daljne kraje pošiljajo, varuje, da se ne potarejo. Zagotavlja se, da takim jajcem vsaj več mesecev ne škoduje ne vročina in ne mokrota. Če se ilovica oluši in se jajca skuhajo, okusna so kakor ravno izležena.

Gospodarske novice.

* *Največi vrt*, trdijo, da je grof Lad. Majtheni-ev v Roskoš-u na Ogerskem. Prostor obsega 328 oralov, in dreves raste v njem: češenj in višenj 4215, jablan 5106, orehov 3252, hrušek 620, češpelj 5058, kostanjev 493, in še drugih 308, razun tega pa več tisuč mladih dreves.

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

(Dalje.)

VI. Črni potok.

Črni potok izvira pod mlinom „Pri Kalinu“, ležečem na Tujnici, in meri sedaj 6700 metrov.

Priloženi podolžni profil kaže, da bode njegova prihodnja regulirana dolgost znašala 6370 metrov, ko se bodo prekopali nekateri zelo hudi zavoji.

Sedanji profil potoka ima na nekaterih krajih toliko blata, da se najviša voda vlije čez bregove in da so vsled tega sosednja zemljišča močvirna.

Tem razmeram se bode pomagalo, ako se naredi strugi dovelj močan, neprestan pad in dovolj širok profil za odtok. Predlagano izkopanje novega rednega vodotoča bode gotovo popolnoma zadostilo zaželjenemu namenu.

Tudi ob tem potoku se šota nikjer ne nahaja.

VII. Švica.

Ta potok spada k onim pritokom Ljubljanice, ki vodijo prodovje s seboj. Izvira na zahodni strani Ljubljane nad Vrzdencem, stopi potem pri Dobrovi v dolino Gradaščice in teče od tukaj do združenja z Gradaščico pri Bokalcu (Strobelhof) vzporedno s tem potokom.

Pri tem potoku je množina proda popolnoma pravilna, ker ni zapaziti ne v Vrzdencu ne v posameznih stranskih dolinah nikakoršnih nepravilnih naplavin. Bregovi so skoraj povsod zavarovani z nasadi.

Ob času najvišje vode pa je cela dolina pod vodo. Vzrok temu je, da je struga z jezami tako zazidana, da prinešeni prod izpolni profil potoka do malega razločka med dnem potoka in dnem doline; pri najmanjšem naraščanju vode je tedaj bližnji svet poplavljen.

Da se te povodnji odstranijo, je edino mogoč le ta pripomoček, da se pri vseh ob potoku ležečih vodnih stavbah prizidajo dovelj globoke in široke temeljne zadržnice v lastnih strugah, ki bi zamogle najvišje vode še med bregovi obdržati.

Gotovo bi se vsled teh del, ki bi se morala izvrševati, kakor se razume samo ob sebi, od spodej proti

Gnojenje travnikov.

Kolikor bolj nam ceno žita spodkopujejo pri nas unanji ruski in ameriški pridelki, toliko bolj treba nam je prevdarjati, kaj nam za bližnjo prihodnost obeta boljšega dohodka od naših zemljišč. In zdaj vsaj vse kaže na to, da je živinoreja, katera nam obeta za prihodnje vsaj primeroma dobrega dohodka. Ker je pa pri živinoreji odločilni pogoj pridelek dobre krme v zadostni množini, hočemo danes zopet spregovoriti besedo o travnikih in izrekoma o gnojenju travnikov.

Pri nas je še zmiraj navada, njive redno gnojiti, travnike pa le tedaj, ako nam je moč pri njivah pritr-gati si gnoj. — Prezirati pa tudi ne smemo, da trav-niki, ker so po svoji naravi drugačni kakor njive, tudi potrebujejo drugačnega gnoj. Pri njivah redno pod-oravamo gnoj in ga premešavamo pri oranji s prstjo, tako da žito ali druga rastlina vsejana na njivo, kedar začenja kaliti in raztezavati korenine, s temi zadeva v gnojno prst.

Tudi pri travnikih moramo gledati na to, da gnoj jim namenjen podajamo tak in v takem času, da se zgnoji prst, v katero svoje korenine poganjajo različne trave naših travnikov. Ker travnikov ne orjemo, tedaj mora gnoj za travnike biti droban in izdelan tako, da v deževji in drugi mokroti raztopljen prodere skozi rušino in v prsti, skozi katero poganjajo travine korenine, dobi nove in bogate redilne moči.

Droben in dober gnoj izdelovati, o tem govorili smo uže prav mnogokrat, in bralcem „Novic“ tega ni treba ponavljati; to ponovimo samo z eno besedo „kom-post“ ali mešan gnoj.

S česa se napravlja, pravili smo mnogokrat; da je dobro zmiraj držati vlažnega in v ta namen polivati ga z gnojnico, to je vsem gospodarjem znano.

Kedar pa je mešanec „kompost“ dosti méden in izdelan, spelje se na senošet.

Nastaja tedaj vprašanje: kedaj je najbolj ugoden čas za razpeljavanje in trošenje mešanca?

Vsak gospodar vé, da se ob času mokrote ne more brez velike težave in ne sme brez velike škode voziti po travnikih, še celó kedar ni mokrotno; priporoča se gnoj razvažati na vozeh s koli prav širokih platiš, da se voz ne vdera in rušin ne končuje.

Za trošenje gnoj pa se priporoča redno najbolj je-senski čas, ker jesen nam prinaša navadno največ de-ževja, in ravno dež nam ima pri travnikih nadomesto-vati oranje; dež premoči gnoj, premoči rušino, katero prodere gnojna tekočina in gnoj spravi z vrha rušine h koreninam, kjer ima krepčati in pomnoževati rastno moč pri travah, da nam potem dajejo boljši in bogateji pridelek krme za našo živino. — ip.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

(Dalje.)

K računskemu sklepu oglasi se tudi g. Lenaršič in toži, da so pri družbenem vrtu stroški za 315 gold. 90 kr. viši od dohodkov, vendar pa vrt v tako slabem stanu, kakor redko kateri. — Gosp. odbornik Brus ugovarja, da vrt potrebuje prav mnogo dela in gno-jenja, izmed pridelkov pa se posebno dreves šolam, pa izjemoma tudi gospodarjem, izrekoma pogorelcem mnogo daje zastonj.

Na to se gg. Lenaršič in Dolenc oglasita s tožbami o slabem stanu vrta in o judovsko-visokih cenah za se-mena, katera se prodajajo gospodarjem.

Gosp. dr. vitez Bleiweis-Trsteniški ju zavrne rekoč, da ima vsak dan priliko vrt ogledovati, pa iz-reči se mora, da so tožbe o njegovem slabem stanju pretirane; mnogo se dá še zboljšati, toda vsak nepri-stransk človek, kateri je vrt videl pred nekaterimi leti in zdaj, mora pripoznati, da je zeló zboljšan.

Potem se račun za leto 1881., proračun za leto 1883. in stan premoženja odobri.

Zdaj pride do besede gosp. K. Lukman, katerega ste kranjska in koroška kmetijska družba predlagali za uda za svet za državne železnice, za kar ga je potrdil gosp. trgovinski minister. On poroča o dosedanjem de-lovanji v omenjenem svetu, in razvideti je bilo iz ob-širnega in prav mičnega poročila njegovega o tem, da se gospodje prizadevajo, po moči vstreči željam onih, v katerih imenu so v zbor poklicani. Govornik omenja, da se je željam, katere je izjavil gledé reda za vožnjo na cesarjevič Rudolfovi železnici, kakor tudi gledé zni-žanja vožnine pri železničnem svetu v največi meri vstreglo. Pri redu za vožnjo prizadeval si je, da bi vlak, kateri iz Ljubljane odhaja, ob 6. uri 30 minut ne vozil samo do Lesec, ampak do Trbiža in ravno tako nazaj, da bi odhajal namesto iz Lesec — s Trbiža zju-traj tako, da bi vse gorenjsko prebivalstvo priliko imelo, zjutraj odhajati z doma po različnih opravkih in se vračati domú na večer.

Da bi se Gorenjska nepretrgano vezala s Hrvaško, prizadeval si je govornik, da bi se za opoldanje kosilo popotnikom na južni železnici odločila Ljubljana; s tem bi se razloček 36 minut zravnal tako, da bi bilo zju-traj odpotujočim iz Siseka mogoče še tisti dan na večer priti na Gorenjsko.

Govornik na dalje poroča, da se je vožnina za osebe na Rudolfovi železnici uže pred nekaterimi meseci prav izdatno znižala pri vseh razredih in najbolj pri tretjem; razun tega se izdajejo karte za vožnjo sèm ter tje z dalje znižano ceno, in kar je pri vsem še najbolje, vsled znižanja cene so se dohodki železnice izdatno po-vikšali. Tudi se prodaja po 10 in 20 kart skupaj za vožnjo med izbranimi postajami, katere so tudi nekaj ceneje, ki veljajo za celo leto in za vsako osebo.

Kar zadeva prevažanje blaga, vpeljale se bodo iz-datne olajšave in znižanje vožnine. Izredno bode znižanje pri vožnjah na daljavo 300 kilometrov in več. Pa tudi za krajše daljave privolile so se pomenljive po-lajšave in to ravno za blago, čegar prevažanje je za Gorenjsko najbolj pomenljivo, namreč za les in oglje. Prevažanje mleka, masla, surovega masla, sadja, rib, mesa itd., sploh blaga, katero se hitro pokvari in je primeroma male vrednosti, olajšalo se je s tem, da se prevažá z nagliči, pa za vožnino so tarife tovor-niške.

Enako je izdatno polajšano prevažanje živine, pri kateri se v prvi vrsti tudi za to skrbi, da se hitro prepelje na odločeno postajo. — Pri vožnini za cele va-gone veljal je do zdaj pogoj, da je bila dovoljena nižja vožnina samo pri enotnem blagu, na pr. pola voz lesa ali žita itd.; zdaj se bode računala nižja vožnina, ako se napolni vagon le z blagom istega razreda (klase), na pr. z žitom in moko itd.

Govornik potrudil se je tudi pridobiti za Rado-ljico malo postajo, toda do zdaj še ni mogel ničesar doseči zaradi velike strmine tamošnjega železnega tira in zaradi zeló tesnega prostora krog njega na onem kraju, upa pa vendar za prihodnost boljšega vspeha.

Govornik konečno naprosi kmetovalce, kateri bi po-jasnili želeli ali sploh imeli želje gledé omenjene želez-nice, mu to naznaniti in ga podpirati v njegovem pri-zadevanji.

Končal je govornik s splošno zadovoljnostjo, in na vprašanje g. dr. Poklukarja, ali mu je mogoče zdaj ali kasneje povedati, po kateri železnici je vožnja od Ljubljane do Dunaja za živino, posebno za govedino živinorejcem bolj ugodna, ali po južni ali po Rudolfovi železnici, obljubil je govornik to razjasniti kasneje, ker mora za to pregledati in primerjati tarife in pogoje za vožnjo obeh železnic. (Dalje prih.)

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

(Dalje.)

VIII. Gradaščica.

Ta izvira v gorskem kotlu nad Polhovim Gradcem in teče od tukaj vzhodno proti Ljubljani; med potom sprejme mnogo stranskih potokov.

Gozdi so v obvirji Gradaščice uže v taki meri pokončani, da valí skoraj vsak stranski potok, dà, skoraj vsaka še tako mala struga mnogo proda v dolino.

Ako se to vedno rastoče pokončevanje kmalu ne vstavi s pogozdevanjem in zavarovanjem dna struge posameznih stranskih pritokov, bode v kratkem vsaka sedaj še obdelana dolina ob glavnih strugah Gradaščice (Male in Velike Božne in Male Vode) s tem prodom pokrita in pokončana.

Ker pa ima Gradaščica tam precéj močan pad in je dolina zeló ozka, tedaj je naravno, da nasipnine tam ne obležé, temuč da gredó počasi dalje in se poležejo po širji dolini, razprostrti pod Polhovim Gradcem, kjer voda ne teče več tako hitro; zato popustošijo tudi to dolino. Izgled tacega opustošenja kaže se nam uže danes pri vasi Dvor.

Jaz sem kot projektant moral po §. 7. točka 9 splošnih in po §. 7. in 10. posameznih ponudbenih pogojev premeriti ta potok v smislu, kakor bi se zamogel izpeljati v 18. vprašanji mnenja veščakov 10. maja l. 1880. izrečeni princip za reguliranje tega potoka. Po tem principu naj se pred vsem gleda na to, da se ustavi množine proda z zaporom dolin in da se naredé priprave, ki bodo prodovje lovie.

V ta namen nisem potoka premeril samo do Josip Dolinarjevega mlina „Pri peklu“ nad mejo močvirja, temuč zraven tega so se tudi vsi stranski pritoki Gradaščice nad Polhovim Gradcem kakor tudi potoki na levi strani obhodili in preiskali, zmerile njih višine (z aneroidom) in narisali njihovi počezni profili.

Rezultat tega merjenja se nahaja v zapisnikih števil 45 in 46.

Dela, ki bodo potrebna pri reguliranju tega potoka, razdeliti se dajo splošno v tri oddelke:

1) Tista dela, ki se morajo izvršiti pri izviru pritokov in ki bodo imela značaj gorskih stavb;

2) tista dela, ki se morajo narediti v odprti dolini, tedaj od Polhovega Gradca dalje doli do meje močvirskega okraja;

3. tista dela, ki so potrebna deloma z ozirom na nameravano znižanje struge Ljubljance, deloma z ozirom na korist zemljišč, ležečih na močvirji.

Kar se tiče prvega razreda del, namreč onih v gorovji, razločujemo jih zopet po njihovi obliki in njihovem učinku na dve vrsti, namreč:

a) na ona dela, ki se morajo izvršiti pri mnogoterih rokavih stranskih pritokov in ki morajo segati do njihovih najvišjih korenin; namen teh del je,

male vodne razpore zadelati, kjer se morebiti posedajo, in njihovo pogozdovanje mogoče storiti, in

b) na ona dela, ki bi imela namen, na primernih krajih ustaviti sedaj uže premikajoče se prodovje.

Prva dela niso brez dvoma nič drugega kot pogozdovanje. V velikem številu bi jih morali lastniki gozdov uže zaradi lastne koristi sami izpeljati; vendar morata tū z ozirom na zeló v nevarnost pripravljeno kulturno stanje cele, samo na sebi jako rodovitne doline Gradaščice pomagati deželni fond in državna blagajnica, ker bi drugače lastniki gozdov pač ne zmogli stroškov za omenjena dela.

Druga vrsta del, namreč ustavljanje prodovja v zgornjem delu potokov, zamore se izvršiti le na nekaterih za to posebno pripravnih krajih; zaradi težavne izvršitve bodo tudi ta dela zeló draga.

Da se situacija lože pregleda, dal sem v priloženo karto generalnega štaba narisati obvirje Gradaščice.

Preiskava posameznih pritokov pa je pokazala, da je le malo tacihi krajev, kjer bi se zamogle doline zaježiti v smislu §. 18. mnenja veščakov, kajti doline so večidel zeló ozke in malo izbočene; dolgosti in tedaj cene stavb bi ne stale v nobenem razmerju z doseženim dobičkom. (Dalje prih.)

Obrtnijske zadeve.

Govor českega poslanca Adameka

pri splošnem razgovoru o novi obrtnijski postavi v državnem zboru 6. decembra.

„Na uravnavo sedanjih razmer našega obrtnijstva je razvoj čisto bogatinskega gospodarstva naše finančne in trgovinske politike, posebno pa l. 1859. brez kacega prehoda pričeta neomejena obrtnijska svoboda imela odločiven vpliv. Naše finančno gospodarstvo, obsojeno po svojih uspehih, je znalo zmiraj manj premožnega prijeti z največo ostrostjo, z velikim bogatinstvom pa ravnati vedno po največi milosti in temu olajšati uničevalni boj proti revežu. (Pohvala.) Naše trgovinske pogodbe, posebno okoli 60. leta sklenjene, so naše trge prodale unanjim deželam, naše prevaževalne cene in naša colninska politika se je sukala po zmiraj tistih potih, slednjič je obrtnijski red od l. 1859. izdatno pripomogel k propadu obrtnijskemu. Obrtna svoboda brez mej postane ravno nasprotna namenu, ako tekmovalni boj ni z enakim orožjem. Po tresku l. 1873. so pač znali za podporo vélike obrtnije potrebni zaúp odpreti iz državnega denarja, a za povzdigo denarnega zaupa malemu obrtnijstvu so menda vpeljali le splošno oederuško svobodo in odpravili zapor zarad dolgov. (Pohvala.) V zadnjih 20 letih se je dunajsko prebivalstvo pomnožilo za 100 odstotkov, število samosvojih obrtnikov pa skrčilo za 7 do 10 odstotkov. (Čudenje.) Enake razmere so po vsem takrajnem cesarstvu, propad se kaže v čedalje večem številu posilnih dražeb, v čedalje večem številu samomorov, izvirajočih iz razrušenega premoženja.

Jedro rešitve našega malega obrtnijstva je v tem, da se kultura demokratizira, to je, v ljudske roke dá. Kakor država duševnemu proletarijatu nasproti stopa z ljudsko šolo, bi morala odpraviti tudi obrtni proletarijat; kakor se za razne stroke pri nas tirjajo bolj ali manj ostre preskušnje, pri veliko službah dobri dokazi sposobnosti, tako tudi delavec ne sme biti popolnoma brez vajetov. Kdor se svojega rokodelstva ni dobro naučil, mora nepopolne izdelke tje metati, svoje

Naša živinoreja.

(Dalje in konec.)

Obljubili smo svojim bralcem natanko se podučiti o nadrobnostih dunajskega živinskega trga, in s tem skleniti za zdaj razprave o tem, kako se dá spečati naša klavna živina na dunajskem živinskem trgu. — Vprašanje v tej zadevi in osebno obiskovanje dunajskega živinskega trga pokazalo nam je sledeče:

Pred vsem moramo do pičice potrditi vse tožbe o sedanjem živinskem trgu, katere smo do zdaj navedli in katere je navedla vlada v „razlogih“ svojih, katere je dodala načrtu za nov tržni red. Resnično je, da so zdaj na dunajskem živinskem trgu sami komisariji, kateri imajo vse v svojih rokah, in resnično je, da skoraj narekujejo cene prodajalcem in vsem manjim mesarjem. — Kar pa je poglobljena nevarnost za živinorejce, je to, da komisariji skrbé za to, da unanji živinorejci do zdaj iz tržnih poročil niso mogli nikdar zanesljivega zvedeti o cenah.

Na trgu se kupčije sklepajo vsakovrstne: eden kupuje na par za poprečno ceno, drugi kupuje na vago in to zopet na živo vago brez odbitka, na živo vago z odbitkom, in zopet na čisto vago klavne teže, katere se pri paru volov poskusi, ali pa celó brez poskušnje, pa po dogovoru, da se odbijejo dogovorjeni odstotki vse teže žive živine.

Po vseh teh načinih se kupuje in prodaja, tržna poročila pa imajo samo neko popolnem nezanesljivo sestavljeno ceno, iz katere nihče ne more računati prave cene.

Kupčevanje ravná se, se ve da prav merodajno po množini živine prignane na trg.

Malo živine boljša v vsakem oziru stališče prodajalčev: ponuja se mu viša cena za par poprek, ponuja se mu boljša cena na vago, odbitki od skupne teže so manjši, tako da živinorejec bolje shaja na vse strani.

Prejpretekli ponedeljek 11. decembra prignalo se je na trg 3100 govedine do malega samo volov. Med temi bilo je veči del šibkih, na pol opitanih ogerskih sivcev, med drugimi videti je bila tudi večina srednje opitana, in ako bi se štelo med sto 2 do 3 popolnem izpitanih, bilo bi to prej preveč kakor premalo. Blizo toliko, kakor popolno izpitanih, videti pa je bilo tudi popolno nepitanih od voza ali sicer od slabe krme pripeljanih, prav zanikrnih živinčet. Morebiti dva para bilo je izmolženih krav, in okoli 15 parov zeló lepih bikov vsakovrstnih plemen, med njimi tudi hud in težko oklenjen bivol.

Pri obilnem številu — navadno potrebuje Dunaj po 25—2800 glav na teden — šle so cene nazaj in prodajalci so slabo opravili. Videti je bilo na trgu gospodarjev kmetov, večidel in posebno velike čede pa imeli so v rokah služabniki grajščin in fabrik, in judje stali so pri živini, katera se je prodajala, katera je bila kupljena, mešetar je tudi večidel jud, poleg teh je mesarskih hlapcev, da sprejemajo kupljeno blago, in zeló redko vidi se tu in tam lepo rejen, dobrosrčen dunajski mesar, ki si tudi sam pogleda blago in pozveda cene.

Odbitkov, s katerimi se ima na živinskem trgu računati še poleg cene, znašajo po 30 do 42 odstotkov, in ako pri vsem tem še dosti blaga pride na trg, kar je zimski čas prav navadno, skrči se pri vsem drugem cena tako občutljivo za prodajalca, da moramo domačim živinorejcem previdnost priporočati, dokler se vladi ne posreči, vpeljati na trg nov, po vsem pravičen red, in vpeljati, kar zdaj čisto pogrešamo, uradna in zanesljiva poročila o kupčiji in cenah.

Stroški na trgu samem niso pomenljivi, kolikor se mi je povedalo, plača se stalnine na trgu po 10 kraje.

od glave. Piče na trgu tako ne dobi nobeno živinče, sicer pa se cena za pičo in stalnina v hlevih ravná po dobroti piče in dogovoru, in morebiti ni ravno zmiraj prenapeto, gotovo pa vsakemu gospodarju preveč, ako je prisiljen zarad slabe cene z večim številom živine čakati drugega ponedeljka in med tem zgubljati čas in denar v nadi prav negotove boljše prodaje.

Trg za govedino je pri St. Marks-u konec predmestja Landstrasse, kamor se z vsakega konca mesta pripeljati zamore na vozéh „Tramvaj“ (konjske železnice) za 12 kr., gré se memo velikanske klavnice in trg za govedino je velika samo od ene strani obzidana velikanska lopa s streho na železnih stebrih visocih od 4 do 12 sežnjev, spodaj razpeljane po malem kamnitem tlaku položenem po vsem prostoru, širja in ožja pota in v večih in manjih ograjah iz zadosti močnega železa postavljena je živina po plemenih in tako, da si jo kupec od spred in zad lahko ogleda in preišče.

Poleg trga je blizo taka le bolj zaprta tudi velikanska prodajalnica za zaklana teleta, ovce in goveje meso, katerega se priváža mnogo iz Galicije iz judovskih klavnic, ker „košer“ je judom samo sprednji konec govedine.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

(Dalje.)

Za gosp. K. Lukmanom pride do besede gosp. E. Kramer, kateri se je prej uže oglasil pri glavnem odboru, da hoče govoriti o tem, „kako bi se dalo bolj oživiti delovanje podružnic kmetijske družbe“.

Govornik pričinja s tem, da je družba kmetijska sama, spoznavši imenitnost podružnic, dne 8. maja leta 1867. v tem smislu spremenila družbena pravila; pa glavni odbor družbe izdal je v izvršitev one spremembe pravil leta 1868. oglas, v katerem se podružnicam razjasnuje važni delokrog ter se vabijo k sodelovanju; pa to je bilo tudi vse, kar je storil glavni odbor. Minulo je 14 let, in ako se izvzamejo tri ali štiri podružnice, sme se trditi, da vse spé, nimajo inicijative, nekatere podružnice, na pr. Kočevje, Tržič štejejo komaj po 3—4 ude in mnoge niso imele ne enega občnega zbora. — Kaj je vzrok temu, da podružnice spé? Na kratko rečeno, je vzrok ta, da družba udu svojemu ne dá ničesar, in ker nimajo nikakoršne inicijative. Glavni odbor ne zmeni se za svoje ude, razun toliko, da od njih zahteva letne doneske.

Zato pa šteje družba prav malo udov, ko jih ima štajarska družba nad 4000, koroška 2451, ne govoriti o česki, kjer jih je primeroma še veliko več.

Ako hočemo pri nas podružnice probuditi, dati moramo udom kaj v roke. „Naznanila“, kakor jih izdaja družba, so nepotrebna in brez koristi, ker v njih nahaja se nezanimivo popisovanje opravil glavnega odbora, in bralci izvedó še le čez leto, kaj se je zgodilo s sklepi poprejšnjega občnega zbora. Ljudi je treba podučevati in to se doseže, ako kmetijska družba sama izdaja svoj list, v katerem se priobčujejo vse družbene zadeve, tržne cene, somnji in podlistek. Enake svoje liste ima koroška, goriška in štajarska družba, zadnje imenovana prilaga ga „Slov. Gosp.“, in za to plačuje na leto po 600 gold. in zgoraj bilo je povedano, koliko udov štejejo imenovane družbe. Ako bi naša družba izdajala svoj list, gotovo ji pristopi 2000 udov, in ako plača vsak ud po 2 gold. na leto, izdaja se lahko list, ker poleg tega prihranilo bi se pri „Naznanilih“ 500 gold., pri drugih stroških 600 gold., in gotovo bi tudi vlada,

ki je leta 1878. goriški družbi dala enake podpore 600 gold., dala podpore kakih 300 gold. List izhajal bi na 14 dni in vredovanje bila bi najmanjša skrb, ker sodelovalcev je dosti.

Inicijative pričakujejo podružnice od glavnega odbora, pa delovanje tega je pri kraji z iztirjavanjem letnih doneskov. Vsaka podružnica morala bi imeti vsaj po enkrat na leto svoj občni zbor; pri tej priliki podučeval bi potovalni učitelj in iz dohodkov po družnice nakupilo bi se semena in poljedelskega orodja in strojev. — Enako bi se dalo pri teh prilikah delati za povzdigo živinoreje s tem, da se priporočajo dobra plemena, da se delijo premije za posebno lepo živino itd. Tudi je on pričakoval, da se bodo predavanja, katera ima po deželi, po željah poslušalcev in tudi kmetovalcev družih krajev priobčevala, kar bi se moglo tudi zgoditi, ako družba izdaja lastni list, za katerega so se izrekle podružnice Cirknica, Bohinjska Bistrica, Jesenice, Vipava in Metlika. — Po vsem tem je jasno, da lahko odpadejo „Naznanila“ in da je potrebna izdaja lastnega lista.

Potem nasvetuje govornik:

„Naj c. kr. družba kmetijska izdaja kmetijski list, ki bo njen organ, ter ga daje udom brezplačno ali samo proti povračilu poštne.“

Na dalje nasvetuje gledé družbenih diplom, da naj se dajo samo onim udom, ki jih zahtevajo; razun tega pa še nasvetuje in vmes zopet vtemeljuje dalje vrsto nasvetov, ki se tičejo podružnic; toda vsi daljni predlogi bili so deloma prepredeni z utemeljevanjem samim, deloma pa tako nedoločni, da bi bilo nemogoče o njih sklepati, ako bi jih govornik sam ne bil popustil kakor je tudi svoj prvi predlog kolikor toliko premenjeval med daljnim razgovarjanjem.

Na vprašanje predsednikovo, ali želi še kdo besede, oglasi se najprvo ud glavnega odbora g. Murnik ter pravi: „Nasveti podružnic, kateri deloma zadevajo tudi izdajo lastnega kmetijskega lista po družbi, došli so precéj pozno in nekateri še le pred malo urami, glavni odbor tedaj ni bil v stanu se posvetovati o tem predlogu gosp. Kramerja, ker odboru ni naznanil prav nobenega predloga. Govornik zato misli, da bo prav sprejeti sledeči predlog, katerega pa stavi samo le v lastnem in ne v odborovem imenu: „Glavnemu odboru se nalaga, da skrbno prevdarja, kako bi se najbolje vstreglo željam podružnic: Jesenice, Cerknica, Bohinjska Bistrica, Vipava in Metlika gledé izdavanja lastnega slovenskega lista. Ako bi glavnemu odboru ne bilo mogoče vstreči izrečenim željam, pa se mu nalaga, prihodnjemu občnemu zboru o tem poročati.“ — Nadalje govornik omenja, da mu ni znano, od kod so številke, katere je navajal gosp. Kramer za izdavanje lastnega lista, tudi pravi, da dvomi, da bi po izdavanju lastnega lista postala „Naznanila“ nepotrebna, ker mora vendar vsak odbor, kateremu je po katerikoli družbi nalog zastopati jo, poročati o svojem delovanju. Ako bi se tedaj tudi oblika „Naznanil“ v čem spremenila, bodo vendar-le zmiraj ostala potrebna, to tem bolj, ker tudi pri izdaji lastnega lista nastane vprašanje, ali se ima tistim družbenikom, kateri samo nemško razumijo, tudi kaj naznaniti o družbenem delovanju ali nič? Ako se ima tistih 500 gold., katere stanejo sedanja „Naznanila“, obrniti za izdajo novega lista, bi bilo to morebiti prav računano; nerazumljivo pa je, da bi se prihranil še drugi denar, o katerem je gosp. Kramer tudi govoril. — Ako se sredstva po družih potih — izrekoma po vladini podpori — dobé, bo to vsacega veselilo; toda ravno to vprašanje je gotovo vsaj danes še premalo razjasneno in vtemeljeno, da bi občni zbor danes o njem sklepal.“

Gosp. Kramer izreče se zoper Murnikov predlog, češ, da zadeva izdaje lastnega kmetijskega lista je nujno potrebna in ni treba, da bi se še eno leto o nji posvetovalo.

Za njim govori gosp. R. Dolenc in se obrača najprej zoper govornika g. Murnika rekoč, da glavni odbor vselej, kedar se gre za to, vstreči željam družbenih udov, išče izgovorov vsake vrste, da jih odbije; zdaj bi se po tem načinu izdaja lastnega lista odložila za celo leto, ako ne več, zato ker so predlogi podružnic glavnemu odboru došli morebiti za eno minuto ali eno uro kasneje, kakor ukazujejo pravila; tako godí se zmiraj, kedar bi imel glavni odbor spolniti želje družbenikov v korist kmetijstva. Po nasvetu gospoda Kramerja prenesti se ima delovanje družbe od zelene mize na zeleno polje, in le po tej poti je mogoče kaj storiti za kmetijstvo. Gosp. Kramerju skazati moramo zaupanje in zato sprejeti njegove predloge. Lasten list je družbi potreben in čas je, da občni zbor brez ozira na formalne pomislke vendar enkrat vstreže željam, katere naši kmetovalci uže leta in leta ponavljajo.

Gosp. Borštnik omenja, da bo slovenski kmetijski list gotovo zelo priljubljen, in zagotavlja, da bi njegovih znancev nekateri družbi pristopili.

Gosp. Murnik odgovarja, da on ni govoril zoper list, misli pa, da se mora računati s tem, kar je, in zato je treba, da se oni predlog prevdarja in preiskuje po glavnem odboru. Gosp. Kramer še ni povedal, ali bo on vredoval časnik, ali kdo se ima za to odločiti. Sploh se po misli njegovi Kramerjev predlog ne more drugače izvršiti, kakor po poti, katero je pokazal on (Murnik) v predlogu svojem.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Zakaj odhaja od konj oves neprebavljen in kako to odpraviti?

Poleg sena in rezanice je konjem najbolj navadna piča oves. Ta se jim daje ali sam ali mešan z rezanico. Znano je pa, da se med konjskim gnojem pogosto nahaja prav cel neprebavljen oves.

Taka piča je zavržena, ker namena svojega: živini dati redilnih moči, ni dosegla in med gnojem popušča zrnje in s tem vabi največkrat kmetijstvu škodljive živali, katere gnoj razkopavajo.

Vzroki, da po konjih zavžiti oves odhaja neprebavljen od njih, so, ako je konj sicer zdrav, ali v tem, da se konju sploh ovsa daje preobilo, da ima primeroma premalo druge krme, ali pa, da ima slabe zobe.

O konjskih boleznih, katere provzročijo slabo prebavljanje, nimamo namena pri tej priliki govoriti, ker bi bila to preobširna naloga; omenjamo samo sploh, da je pri konjih, kakor pri vsaki živali sploh, na to gledati, da odhaja od nje blato redno; in to doseči priporoča se, konjem večkrat dajati po nekoliko grenke soli.

Ako je vzrok slabega prebavljanja v tem, da dobiva konj preveč ovsa in premalo druge krme, je pomoč celó lahka v tem, da se ovsu primeša več rezanice in sploh daje več sena.

Ako pa ima konj zobe slabe, treba je oves na debelo zmleti.

S takim ravnanjem ohrani si gospodar konje zdrave in krepke in razun tega se varuje škode, ker ne zame-tava dobre piče, ki mu lahko dobro zaleže pri piči v drugem gospodarstvu.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. decembra 1882.

Obseg: Občni zbor kmetijske družbe kranjske dne 15. novembra 1882. (Konec.) — Kako podgane pokončati. — Gospodarske novice. — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja. (Dalje.) — Slovenska Matica. — Nekoliko blagovoljnih besed o tem in ónem. — Jezičnik XX. 1. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

(Konec.)

Za gosp. Murnikom poprime besedo gosp. dr. Poklukar ter pravi, da ni bil namenjen spregovoriti o predmetu, kateri se razpravlja; pa besede, katere je čul iz ust dveh predgovornikov, nalagajo mu dolžnost, vendar-le zavrniti nekatere neresnične ali pa neopravičene trditve.

Gosp. R. Dolenc trdil je med drugim: „da kmetovalci naši prosijo in želé, naj družba izdaja lastni list“. Na to moram odgovoriti — pravi govornik — da sem uže precejšnje število let hodil v občni zbor kmetijske družbe, in delam tudi v glavnem odboru ter se brigam za dela kmetijske družbe in pazno poslušam družbi dohajajoče želje in prošnje, toda prošnje za lastni list kmetijske družbe do danes nismo ne čuli v občnem zboru, ne od podružnic in do časa, odkar so nekatere podružnice pred malo dnevi nekaj takih, med seboj prav zelo podobnih prošenj, čisto brez vtemeljenja, glavnemu odboru izročile, sploh ni bilo v javnosti nikdar čuti ne besedice o taki zahtevi. Brez skrbi sklicujem se v tej zadevi na spominj gospoda Dolenca samega in vseh družih gospodov, kateri dalj časa zahajajo k našim občnim zborom ali se sicer brigajo za našo kmetijsko družbo.

Trditve to gosp. Dolenca moram tedaj iz vsega prepričanja zavrniti kot po vsem neresnično, v kolikor je s tem hotel glavnemu odboru očitati, da se ne ozira na znane mu želje kmetovalcev.

Pri drugem govorniku gosp. Kramerju zavrniti imam posebno dve trditvi, prvič očitane njegovo nasproti družbi, da glavni odbor njen od l. 1878. ni storil ničesar, da družbeni udje od družbe ne čujejo družega, kakor opominjanje, naj plačajo svoje letne doneske, — drugič pa trditve g. Kramerjevo, da svojih predavanj nima nikjer prijavljati, kar je navedel v dokaz velike potrebe za izdavanje lastnega lista.

S prvim očitanjem izrekel je gosp. Kramer po vsem neopravičeno, oestro obsodbo glavnega odbora, ali prav za prav neopravičeno in oestro obsodbo velikoletnega tajnika in duševnega vodje družbe, pokojnega dr. Bleiweis-a, čegar zasluge posebno tudi na polji

kmetijstva je hvaležno slavil ves slovenski svet in ka teremu je tudi današnji občni zbor vsled mojega predloga izrekel soglasno: „večni hvaležni spominj“. Kramerjeva trditve ima po tem v sebi izraz nehvaležnosti, nehvaležnosti v prvi vrsti zoper moža, čegar spomin bo po vsem zasluženji živel večno med Slovenci, nehvaležnost pa je priznana — nelepa lastnost. — Odločno moram tedaj zavrniti prvo krivično in neutemeljeno očitaje Kramerjevo.

Pa tudi druga trditve Kramerjeva, da nima nikjer priobčevati svojih „predavanj“, ako kmetijska družba ne izdaja lastnega lista, stoji na slabih nogah.

Gospod Kramer se bode morebiti še spominjal, da sem ga jaz, prepričan, da bode vse kmetovalce zanimalo slišati, kaj je govoril popotni učitelj v posameznih krajih dežele, koj po njegovem prihodu k nam naprosil, za „Novice“ o tem poročati; s kolikim vspehom, je dobro znano. — Pa tudi ni dvomiti, da bi zanimivega poduka o kmetijstvu ne sprejel rad vsak drug političen list, katerih, kakor znano, vendar v Ljubljani izhaja prav zadosti, pa tudi v drugih naših listih ni bilo nič ali ne mnogo več kot nič o podučevanju Kramerjevem brati, kar je tem bolj čudno, ker je znano, koliko časa je ravno kmetijska družba in njen glavni odbor in pa deželni naš zbor prosil in prosil vlado, naj vendar tudi naši deželi pošlje kmetijskega učitelja, kakoršne imajo druge dežele.

Očigled te moje prošnje moram res strmeti, kako danes ravno ta kmetijski učitelj javno navaja tak razlog za potrebo lastnega družbenega časnika.

Ako bi sploh kaj hotel spregovoriti o nasvetih novega tajnika, ne ugovarjal bi temu, da je v dolgi vrsti nasvetov nekaj koristnega, toda to so reči, ki komaj spadajo pred občni zbor; jaz nimam nič zoper to, ako hoče novi tajnik pokazati, da nova metla dobro pometa, toda predloge je vendar treba poznati, poznati razloge, mi pa razun nasveta o lastnem časniku družbe še nasvetov ne vemo, še manj so nam znani razlogi. Razlogi za prvi predlog pa so tako na slabih nogah, računi govornikovi o stroških pa tako nerazumljivi, da danes nihče ne more presoditi o stroških in založbi, ako bi se predlog sprejel.

Gosp. Murnikov predlog je primeren okoliščinam, ker ni dvomiti, da bo glavni odbor predlog prevdarjal na vse strani in storil, kar bo mogoče, zato priporočam predlog Murnikov.“

Na to odgovarja gosp. Kramer na kratko s trditvijo, da je jasno dokazal potrebo lastnega lista, da ima dosti zagotovljenih sodelovalcev, da pa ne more ukazovati svojim poslušalcem po deželi danes: naročite si „Slovenski Narod“, jutri zopet: naročite si „Ljudski glas“, drugi dan zopet morebiti: naročite si „Brenčeljna“. „Novice — pravi dalje — „so predrage, ker stanejo skoraj 5 gold., družbeni donesek 2 gold., tedaj skupaj skoraj 7 gold., *) in toliko naš kmet ne more plačevati“.

Gospod vladini zastopnik pl. Fladung opozoruje po tem, da predlogi Kramerjevi po njegovi misli ne spadajo v področje občnega zbora.

Tudi gospod odbornik A. Brus ugovarja predlogu zaradi časnika; za lastni list treba je denarja in vrednika, o stroških za list ne moremo danes prav nič soditi, in ako bi g. Kramer vredovanje lista prevzel, kot popotni učitelj pa morebiti bil poklican drugam, ali bi morebiti potem s plačo 420 gld. rajši tukaj ostal? Razen tega so med družbeniki Slovenci in Nemci, ali hočemo po tem izdajati slovenski in nemški časnik? Kdo bode to plačeval? Po njegovem mnenju bi morala „Naznanila“ vendar le ostati.

Gosp. Kramer potem popravlja svoj prvi predlog, da naj družba namesto „Naznanil“ začne izdajati lasten list z novim letom 1883. počenši. — Od družih svojih predlogov odstopi rekši, da mu bode vse to mogoče storiti kot tajniku tudi brez sklepa občnega zbora.

Pri glasovanju sprejme se predlog Kramerjev zoper vse glasove glavnega odbora in nekaj družih navzočih udov.

Po tej točki pride na vrsto drug predlog podružnice jeseniške, zadevajoč oddajanje plemenskih bikov.

Gospod Schrey zagovarja predlog s tem, da se domači biki zelo nezanesljivo ogledujejo, po družbi vpeljanih bikov pa si uboge občine ne morejo kupiti, ker se prodajajo po poti dražbe in so predragi.

Gosp. dr. Poklukar zagovarja temu nasproti prodajo po dražbi, ker je to oddajanje v smislu dotične ministerske naredbe, pa tudi zato, ker se po tej poti več plemenske živine vpelje v deželo, ker ves denar, ki priteka družbi iz dražbe nad lastne stroške po odbiti državni podpori, porabi se zopet za nakup plemenske govedine, tedaj v korist domače živinoreje. Našel se bode pa vendar tudi v vsaki občini človek, ki založi v tak namen nekaj denarja, kateri se mu od spuščanja in konečno pri prodaji bika v mesnico vsaj večidel povrne.

Gosp. Murnik razjasnuje, da predlog podružnice namerava premembo dotične deželne postave.

Potem se ta predlog sprejme.

Predlaga se potem, naj se seja pretrga in nadaljuje popoldne.

Dr. Poklukar ugovarja temu nasvetu rekoč, da po skušnjah družih let za popoldne ni pričakovati sklepčnosti, pa da na dnevnem redu še stoječi nasveti podružnic morebiti tudi ne bodo povzročili obširnega razgovora.

Vendar sprejme se nasvet, pretrgati sejo.

Popoldne ni bilo več zbranih zadosti udov za sklepčnost, tedaj ni bilo nadaljevanja zbora.

Gospodarske izkušnje.

Kako podgane pokončati.

Grajsčinski oskrbnik Sekerka priporoča v nemškem gospodarskem listu sledeči pripomoček. Ni je skoraj bolj nagnjusne živali od podgane, ker razun škode, katero prizadene z oglodanjem različnih naših pridelkov, gnjusi se večidel tudi našim domačim živalim tako oglodane sadeže jesti. Ni čuda tedaj, ako ima nagnjusna ta žival veliko sovražnikov, kateri je pa, kakor skušnja kaže, ne morejo zatreti.

Pred tremi leti naselile so se podgane tudi pri meni in pomnožile se v teku leta tako, da je kljub vsemu preganjanju po hlevih posebno vse gomolelo. Nastavljane pasti in skopci pomagali so prav malo, mačke so poginjale ali so se zgubljale; oves, pšenico, kuhan grah, kruh pomazan s putrom ali maslom, tudi meso piščancev ali golobov, ki so poginili, žrle so podgane rade, dokler ni bilo potreseno s strihninom ali mišnico, kakor hitro pa se je temu dodalo še tako malo strupa, ako prav mešanega s cukrom, spoznale so živali to koj, in nobena več se vabe ni dotaknila. Na kratko: skoraj ničesar ni bilo, česar bi ne bil poskusil, toda vse je bilo zastonj.

Na misel mi vendar tudi pride poskusiti kotran (Theer). Naročil sem v vse vidne podganine luknje kotrana naliti, in to je pomagalo. Ako se v luknjo, v kateri so podgane, vlije na priliko 1 liter kotrana, pridejo podgane ali takoj iz nje, ali pa se zadušé, ako nimajo postranske luknje. Podgane, katere iz luknje prihajajo, sme se brez skrbi pustiti, ker so tako vse s katranom pomazane in morajo v malo dneh poginiti. Ako bi pa take podgane šle v drugo luknjo, tedaj pomažejo ali pa preženejo druge podgane in tako se namen še bolje doseže. Tedaj je vsikakor boljše namazane bežeče podgane ne pokončati. Našel sem uže nekaj mrtvih podgan, katere so bile samo na malo mestih pomazane. Na tistih mestih odpadla je dlaka, koža pa je kazala vidne otekline.

Kotran ima tudi to dobro lastnost, da se ne posuši tako hitro, da se tedaj take luknje podgane dalj časa ogibljejo, pri tem pa je katranov duh drugim domačim živalim popolnem neškodljiv in se celó priporoča za obrambo pri nekaterih kužnih boleznih.

Sklepam s tem, da sem se podgan popolnem iznebil, odkar sem zoper nje rabil kotran; sosedje v vasi pa tožijo, da jih imajo zelo veliko.

Gospodarske novice.

* *Koliko kobilic so pokončali na Laškem.* Izkaz laškega poljedelskega ministerstva o pokončevanju škodljivega mrčesa kaže, koliko so kobilic pokončali v nekdanjem Toskanskem. Od 31. maja do 4. julija 1881. leta nabrali so v občini San Quirico d' Orcia 204 milijonov in 283.700 kobilic, katere so tehtale 2955.6 kilogr. V ravno tistem času nabrala je občina Pienza 277 milijonov in 747.798 kobilic, katere so tehtale 5313 kil; občina Castiglione d' Orcia 300 milijonov in 430.730 kobilic, teže 4622.8 kil; vse tri občine tedaj 782 milijonov in 462.228 kobilic, ki so tehtale 12.890 kil. Te kobilice zagrebli so na primerno oddaljenih prostorih v globoke jame, so jih potresli na debelo z apnom, potem zasuli s prstjo. Stroški za vsa dela znašali so 4793.60 lir.

*) *Opazka.* Ako bi bil govornik izračunal še vse k naročnini, kar se pri branji „Novic“ more zajesti in zapiti, dokazal bi bil lahko, da so najdražji list na svetu. St.